Барвінок

№ 7 Журнал ЦК ЛКСМУ для дітей Липень 1946 р.

Гарячий камінь

Аркадій ГАЙДАР. *Малюнки С. ЛЕВИЦЬКОГО.*

I.

Жив собі на селі одинокий старик. Слабий він був, плів корзини, підшивав валянки, сторожив від хлопців колгоспний сад і тим заробляв на харчі.

Він прийшов на село давно, здалека, але люди зразу зрозуміли, що ця людина багато зазнала горя. Кульгавий він був і не по літах сивий. Від щоки його через губи проліг кривий рваний шрам. І через те навіть, коли він посміхався, лице його здавалось сумним і суворим.

II.

Одного разу хлопчик Івашко Кудряшкін поліз в колгоспний сад, щоб назбирати там яблук і на самоті наїстися їх досхочу. Але зачепившись штанцями за гвіздок огорожі, він полетів в колючий агрус, подряпався, заголосив, і його тут же схопив сторож.

Звичайно, старик міг би стьобнути Івашка кропивою, або, ще гірше, відвести його до школи і розповісти там, як була справа. Але старик пожалів Івашка: руки в нього були подряпані, ззаду, як овечаний хвіст, висів жмут від штанців, а по червоних щоках текли сльози.

Мовчки вивів старик через хвіртку і відпустив переляканого Івашка, так і не давши жодного стусана і навіть не сказавши йому навздогін жодного слова.

III.

Від сорому й горя Івашко забрів у ліс, заблудився і потрапив на болото. Нарешті, він стомився, сів на голубий камінь, що стирчав з моху, але зараз же з криком підскочив, бо йому здалось, що він сів на лісову бджілку і вона його сильно вжалила.

Проте, ніякої бджолки на камені не було. Цей камінь був як вуглина гарячий і на плоскій поверхні його проступали закриті глиною букви.

Ясна річ, що камінь був чарівний, про це Івашко догадався зразу! Він скинув черевик і швидко почав каблуком сбивати з написів глину.

На камені було написано:

«Хто знесе цей камінь на гору і там розіб'є його на частини, той знову стане молодим і почне жити заново».

Нижче стояла печатка, але не проста, кругла, а мудріша: два хрести, три хвости, дірка з паличкою і чотири коми.

Тут Івашко Кудряшкін засмутився. Йому було всього вісім років. І життя починати заново, тобто на другий рік залишатись у першому класі, йому не хотілось зовсім.

От коли б через цей камінь, не вивчаючи заданих уроків, можна було з першого класу перескочити зразу у третій, — це інша справа.

Але всім і давно вже відомо, що такої сили навіть у найчарівніших каменів ніколи не буває.

IV.

Проходячи повз сад, засмучений Івашко знову побачив старика, який бухикаючи, часто зупиняючись і віддихуючись, ніс відро з вапном, а на плечі тримав палицю з віхтем на кінці.

Тоді Івашко, який був добрим хлопчиськом, подумав: «Ось іде людина, яка могла стьобнути мене кропивою. Але вона пожаліла мене. А що як я тепер пожалію і поверну цьому старому молодість, щоб він не бухикав, не шкутильгав і не дихав так важко».

От з такими гарними думками підійшов до старика Івашко і просто сказав йому, в чому справа. Старик подякував Івашка, але піти з сторожі на болото відмовився, бо були ще на світі такі люди, які дуже швидко могли б за цей час очистити колгоспний сад від фруктів.

І старик наказав Івашкові, щоб той сам витяг камінь з болота на гору. А він потім прийде туди ненадовго і чимнебудь швиденько стукне по каменю.

Дуже засмутив Івашка такий наказ.

Але розгнівати старика й відмовитись він не відважився. Другого ранку, захопивши міцний мішок і полотняні рукавиці, щоб не опекти об камінь руки, вирушив Івашко на болото.

V.

Вимазавшись гряззю і глиною, ледве витяг Івашко камінь з болота і, висунувши язика, ліг коло підніжжя гори на суху траву.

«Ось, — думав він, — тепер вкочу я камінь на гору, прийде кульгавий старик, розіб'є камінь, помолодшає і почне жити заново. Люди кажуть, що бачив він горя немало. Він старий, одинокий, побитий, поранений і щасливого життя, звичайно, ніколи не бачив. А дехто з людей його бачив». На що він, Івашко, молодий та й то вже тричі таке життя бачив. Вперше, коли запізнився на урок, і зовсім незнайомий шофер підвіз його на блискучій легковій машині від колгоспної стайні до самої школи. Вдруге, коли весною голими руками він піймав у канаві велику щуку. І нарешті, коли дядько Митрофан взяв його з собою в місто на веселе свято. Першотравня.

«Так нехай же і нещасний старик хороше життя побачить», — вирішив Івашко.

Він встав і, напружившись, потяг камінь на гору.

VI.

І ось, перед заходом сонця до стомленого і змерзлого Івашка, який сушив брудний промокший одяг, біля гарячого каменя, прийшов на гору старик.

— Що ж, ти дідусю, не приніс ні молотка, ні сокири, ні лому? — скрикнув здивований Івашко. — Чи ти думаєш розбити камінь рукою?

— Ні, Івашку, — відповів старик, — я не хочу розбити його рукою. Я не буду розбивати камінь, бо я не хочу починати життя заново.

Тут старик підійшов до здивованого Івашка, погладив його по голівці. Івашко відчув, що важка долоня старика здригається.

— Ти, звичайно, думав, що я старий, кульгавий, покалічений і нещасний, — говорив старик Івашкові. — А насправді я найщасливіша людина на світі.

Важка колода переломила мені ногу, але це тоді, коли ми ще невміло валили паркани і будували барикади, підіймали повстання проти царя, якого ти бачив тільки на картині.

Шаблею в бою мені розсікли лице, але це тоді, коли перші народні полки били і трощили білу ворожу армію.

На соломі в низькому холодному бараці я кидався й стогнав хворий на тиф.

Але, очунявши, я довідався, що ворог знову розбитий і що ми знову наступаємо. Хіба це, нерозумний Івашку, — не щастя?! І нащо мені інше життя, інша молодість, коли я прожив їх не легко, але зате ясно і чесно.

Тут старик замовк, дістав люльку і закурив.

— Так, дідусю, — тихо промовив Івашко. Але раз так, то для чого ж я старався і волочив цей камінь на гору, коли він спокійнісінько міг би лежати на своєму болоті?

— Нехай лежить, — сказав старик, — і ти подивишся, Івашку, що з цього буде.

VII.

Відтоді минуло багато років. Але камінь цей так і лежить на тій горі нерозбитий.

І багацько коло нього побувало люду. Підійдуть, подивляться, подумають, хитнуть головою і йдуть собі далі.

Побував колись на цій горі і я. Щось у мене був дуже поганий настрій. «А що, — думаю, — стукну я по каменю і почну жити заново».

Проте, постояв, постояв і вчасно схаменувся.

«Е, думаю, — скажуть, побачивши мене змолоднілим, сусіди, — ось іде молодий дурень. Не зумів він, видно, одне життя прожити так, як треба, не розглядів свого щастя і тепер хоче теж починати спочатку».

Скрутив я тоді цигарку, прикурив, щоб не витрачати сірників, від гарячого каменя і пішов геть своєю дорогою.

АНДРІЙ МАЛИШКО

Малюнки В. ГЛИВЕНКА.

ЛИСКА

Ви їли в нас молочну кашу,
Якщо заходили в наш дім?
Ви може знали й Лиску нашу?
То помовчіть, а я повім.

Дає їй мати сіна з хати,
Щоб пахло літо в молоці,
А я із Грицем, — з меншим братом.
Одрібок солі на хлібці.

Бо паші свіжої немає,
Ще ходить березень в полях
І Лиска роги піднімає
І довго дивиться на шлях.

Чи бачить крила журавлині?
Чи спілий червень за ярком?
І сниться їй трава в долині,
Налита синім молоком.

В. КАРАСЬОВА *Малюнки С. ЛЕВИЦЬКОГО.*

ЯК ТИМІШ ЛОВИВ РИБУ

Мати поїхала на степ полоти буряки, а Тимоша відвела до діда й баби.

— Будь спокійна, дочко, ми його доглянемо, — сказала баба Христя. Намазала Тимошеві медом булку, насипала йому повні кишені насіння і наказала з двору нікуди не йти.

А Тиміш примостився поряд з дідом і сказав: «Діду, візьміть мене завтра на річку рибу ловити».

Дід погрозив йому пальцем і підморгнув на бабу.

— Добре, візьму. Вже пора й тобі до діла. І пішов до берега смолити човен. Тиміш побіг за дідом.

* * *

Вранці, тільки но на світ благословилося, дід, уже вдягнений, смикав Тимоша за плече:

— Вставай, рибалко.

Тиміш одразу скочив, тільки ямка в подушці лишилась. Схопив чоботи і кожуха і побіг у сіни.

На дворі було холодно. Роса виблискувала, наче срібна, і над лугом звисав білий, як парне молоко, туман. Сонце ще не сходило, а горобці вже цвірінькали під стріхою комори.

— Дня їм мало, — промимрив дід, узяв Тимоша за руку і повів до річки.

Рибалки були вже на березі. Вони живо зняли з кілків сіті, змотали їх, поклали на дно дуба, а на носу вони поставили великі кошики.

— В час добрий, — сказав дід і сів до керма.

Вісім весел разом злетіли в повітря і опустилися в воду. Дуб швидко поплив проти течії. Тиміш сидів на кормі коло діда, дивився навкруги і нічого не пізнавав, такий густий слався на річці туман. Був за кручею млин і зник. Де він? Дві верби схилилися над водою, — нема їх, не видно, а на тому місці немов би два волохатих звіра — лапи розкинули і хочуть схопити Тимоша. Заблимали в тумані червоні вогні, застукали колеса, загув буксирний пароплав: «Ту-у-у». «З дороги зійти наказує», — сказав дід, повернув дуба і повів понад самим берегом. Тиміш скоро змерз. Він закутав ноги в кожух, засунув руки в рукава, пригорнувся до діда і задрімав. Спав він не дуже довго, а коли прокинувся, все навкруги змінилося. На небі горіло велике сонце і заливало все своїм світлом. Світилася кожна краплинка води в річці, виблискувала кожна піщинка на березі і було так жарко, що у Тимоша на лобі краплями проступав піт.

Дуб плив по самій середині Дніпра, і назустріч йому бігли теплі золоті мілини, зелені кучеряві острови і тіняві вузькі протоки. В протоках плавало біле латаття, зграйками злітали бабки. А ще далі синіли високі трипільські гори, і волохатою стрічкою пропливали над горами хмари.

— Ну що, прокинувся, рибалко? — спитав дід. — Тепер держись, бо й рибу проспиш.

Рибалки припливли до великої спадистої коси. Пісок на косі був гарячий і такий чистий, наче ніхто по ньому й не бігав. Навкруги росла густа лоза, коло води виблискували черепашки і мерехтіли маленькі хрестики слідків.

— Чирки гуляли, — підморгнув дядько Петро.

Тиміш не знав, куди йому податися. — Подивитися, що там за кущами? Чи, може, набрати у шапку черепашок? Полежати, пострибати на гарячому піску?

Він ліг на спину і зажмурився від сонця.

А рибалки взялися до діла: зняли з дуба кошики, поставили у воду і поклали у кожен великий камінь; швидко назбирали хмизу і розіклали на березі вогнище. Дід примостив великий казан з водою, насипав туди пшона й солі і гукнув Тимоша. Він сказав йому: «Диви но, хлопче, гляди за кашею, щоб добре зварилась. Підкинь кори, коли прогорить, а ми попливемо, сіті розкинемо».

— Я теж з вами поїду, — сказав Тиміш

— А кашу ж хто варитиме? Приїдуть рибалки голодні, а в казані сире пшоно плаває. Добре воно, га?

Тиміш похнюпився і відійшов.

Дуб поплив на середину річки, а Тиміш залишився сам. Він бігав по косі, збирав суху кору і кидав у вогонь. Він так старався, що каша кипіла і бризкала через край, а кришка на казані навіть підстрибувала.

— Треба помішати кашу, — подумав Тиміш. Ледве підняв важку покришку і засунув у казан ложку. Каша стала густа-густа, ложки не повернеш.

— Виходить, готова, — вирішив Тиміш. Постукав ложкою, щоб кашу збити, і знову накрив казана. Та все ж підкинув трохи кори — хай краще допріє. І пішов до води збирати черепашки.

Він так захопився черепашками, що й не помітив, як сонце зайшло за хмари і навкруги все потемніло. Знявся вітер, пісок заклубочився і Тимошеві засипало лице. Він протер кулаком очі і оглянувся: високі хвилі білими баранчиками бігли по річці і з шумом розбивалися об берег. Небо висіло сиве і важке. Велика чорна хмара здіймалась зза Дніпра і швидко повзла вгору. А дуба ніде не видно.

— Діду-у-у! — закричав Тиміш.

Ніхто не озвався. Чорна хмара підкотилася ще ближче і звисла над водою. І раптом просто у Тимоша над головою небо розірвалося навпіл, черкнула блискавка, і з усієї сили вдарив грім.

Тиміш кинувся в кущі, ліг на пісок і зажмурився. Вітер свистів все дужче і дужче, хвилі шумували і блискавка черкала раз-у-раз.

— Діду-у-у! — крикнув і захлинувся Тиміш.

— У-у-у-у! — свистів вітер.

— Де ж дуб? Де ж рибалки і дід Нечипір.

А може їх перекинуло вітром? Може їх кружляє десь і не дає випливти? А може вітер повиривав весла і дуб пливе, хто зна куди? Як же дістануться вони до берега? Як витягнуть сіті? У Тимоша по щоках потекли теплим струмком сльози. Він розмазував їх долонями і плакав гірко й жалісно, немов зовсім маленький хлопчик.

Вітер трошки вщух, та стало ще темніше. Хмара ще нижче звисла над косою. І раптом велика, як горошина, холодна краплина впала Тимошеві на чоло. Друга краплина впала на шию, третя на коліно. Дощ полив, наче з решета, і Тиміш весь промок. Вода хлюпала в чоботях, стікала з волосся і лоскотала спину.

Дощ ішов недовго, скоро він став косий і рідкий, а ще за хвилину зовсім перестав. Тиміш вибрався з кущів і пішов до вогнища. Вогонь погас, під казаном чорніло мокре вугілля. Жодної жаринки не було в холодному попелі. Мабуть, і в кашу теж налило води.

— Ну і хай. Все одно їсти її нікому.

Тиміш навіть не підняв покришки, він відвернувся, тихенько схлипнув і пішов понад берегом. Він ступав, схиливши голову, і не бачив, що на небі вже розвіялися хмари і сірі брудні клубки полетіли геть.

Десь далеко сплеснуло весло. Тиміш здригнув, підвів голову і закричав від радості. Наче ніколи не було грози. Немов умитий, виблискував пісок, і на ясному голубому небі сяяла широка барвиста райдуга. А з самої райдуги, наче з чарівних воріт, по тихій, як дзеркало, річці плив цілісінький дуб.

Дуб був ще далеко, але Тиміш зразу його впізнав. Він побачив на кормі діда Ничипора, він навіть вгледів, що дід усміхається і махає йому рукою. Дід плив один. Рибалки брели у воді біля берега по чотири вряд, один за одним, і важко тягли повні сіті.

— Діду! — закричав Тиміш, — і просто в одежі кинувся у воду.

— Стій! — крикнув дід. — Стій, потонеш.

Дід почав гребти дужче і скоро пристав до берега. Він узяв Тимоша на руки і сказав: «Ну, що, рибалко? Налякався, змерз? Ану, живо, надінь мого кожуха». Тиміш уліз у дідів кожух і побіг понад берегом. Рукава звисали у нього до землі, кожух волочився по піску. Але Тимошеві було байдуже, він поспішав назустріч рибалкам.

Нарешті сіті показались на березі. Здорові, живі сіті. Вони ворушились, дрижали і тріпотіли, повні великої і дрібної риби. Гостроносі щуки, колючі йорші, золоті лини і райдужні червонопері окуні билися, метлялись, наче учаділі, все хотіли вискочити і втекти в воду. Верткі і швидкі, мов маленькі змійки, в'юнки вислизали з сітей і випинались на мокрому піску. Чорний вусатий рак просунув у дірку одну клішню і застряг на місці — ні туди, ні сюди.

А понад берегом бігав червоний, розкудланий Тиміш і кричав не своїм голосом:

— Ой, держіть, держіть рибу! Риба в річку втече!

Рибалки, дивлячись на нього, сміялися, а дід сказав:

—Діждався, рибалка. Та не кричи. Не бійся. Від нас не втече, не бувало ще такого.

Дід відкинув край сітей, і у Тимоша зовсім зарябіло в очах. Він схопив маленького линка і міцно затиснув його в пальцях. Рибалки витрушували рибу просто на пісок, збирали її і кидали у кошики. Один по одному наповнювалися кошики, а риби все ще було багато. Тиміш теж збирав рибу. Спершу було йому важко. Слизькі в'юни тікали з рук, колючі йорші дряпали долоні. Зубаста щука вкусила його за мізинець, а він навіть і не помітив. Скоро на всьому березі зовсім не лишилося риби.

Тільки здоровий, наче бичок, головастий сом лежав на піску. Його лишили на послідок. Ох, і злющий був той сом! Як сердито ворушив він жабрами і довгими вусищами! Як сильно стукав товстим хвостом!

— Ну, — кавалер попався, з характером, — сміялись рибалки. Обгорнули сома сітями, ледве підняли його і уклали на дно дуба.

— Все, — сказав дід. — Ходімо, хлопці, обідать, Тимошеве вариво куштувати.

Рибалки помили руки й пішли. Тиміш один лишився коло дуба. Він сів на пісок, засунув у рота покусаний палець і зажурився. Він же знав, що каша нікуди не годиться. Жар погас, казан прохолов. Не їстимуть рибалки холодну кашу і поїдуть додому голодні.

— Тимоше, обідати йди! — гукнув дід.

Тиміш обернувся. Рибалки тісним колом сиділи біля казана, набирали ложками густу кашу і смачно їли. З казана ішла тепла пара. Тиміш підійшов і теж узяв ложку.

— Молодець, хлопчино. Хорошу кашу зварив, — похвалив дядько Петро. У Тимоша навіть щоки зашарілись, так йому стало приємно.

Додому верталися присмерком. На березі дожидала баба Христя. Тиміш, побачивши її, швидко сховався за діда. Він думав, що баба сердиться і лаятиметься. А вона тільки пальцем посварилася і сказала:

— Заморився, рибалко?

— Ні,—відповів Тиміш,—потім не витерпів і похвастав.

— А ми якого сома піймали! Більший за вас, бабусю.

Баба засміялася, а Тиміш зовсім посмілішав і вхопив її за руку.

Рибалки поїхали до пароплава здавати рибу, а Тиміш з бабою пішов додому.

Тиміш і не пам'ятає, як ліг, не помітив, коли й заснув. Прокинувся він другого дня. Сонце стояло вже високо, і у віконце заглядали кручені паничі.

— Де ж дід? — спитав Тиміш.

— По рибу поїхав, — відповіла баба. — Біжи до криниці; вмийся, коржів з маком дам.

Тиміш похнюпився і сердито глянув на бабу.

— А хто ж їм каші зварить? Вони голодні будуть, — буркнув він.

Баба хитнула головою.

— Якось перебудуть один день. А завтра ти знову поїдеш. Я сама тебе на зорі розбужу, сама виряджу. Не журись, рибалко.

Харциз

Олександр КОПИЛЕНКО. *Малюнки М. РОЙТМАНА.*

(Правдива мисливська пригода)

I.

Не щастить мені з собаками!

Багато років я полюю і стільки ж років мрію мати доброго мисливського собаку. Та не щастить мені!

Двоє моїх знайомих і я наміримись з Чернігова поїхати на хутір Тупичів постріляти качок, а може й тетерюків.

Тут і трапилось так, що один місцевий мисливець запропонував мені купити в нього собаку. Сам він вже не ходив на полювання, бо все хворів і навіть продав рушницю, щоб не кортіло полювати. А жив він аж на самісінькій околиці Чернігова.

Коли я спитав, що ж то за собака, мисливець відповів мені так:

— Признаюсь вам, це не панський собака, а простий трудяга. Зате, коли ви вбили, чи навіть тільки підстрелили качку, то нехай вона хоч на дно океану пірне, Харциз її витягне. А в воду йде, як пароплав. В яку гущавину не впаде качка, Харциз витягне її на берег. Підходьте й беріть у нього! І не боїться він ні холоду, ні спеки і не знає втоми!

Такий собака саме й був мені тоді потрібний, бо навколо хутора Тупичева болота дуже важкі.

Пішов я дивитись свого нового друга, що допомагатиме мені безклопітно і весело полювати на качок.

Мисливець, що продавав собаку, попередив мене:

— Не думайте, — каже, — що мій Харциз, якийнебудь там родовитий собака. Ні, він у мене простий собі пес.

Справді визначити породу мого нового чотироногого друга було надто важко і я відразу відкинув цю думку. До нас підбіг сірий, з брудними рудими плямами пес, на низьких ногах, з гострою мордою і витрішкуватими очима. Хвіст закручений бубликом... Собака вайлувато стрибнув на призьбу і жадібно дивився, чи не почастуємо його чимнебудь, бо худий він був такий, що аж боки поодвисали.

— Це він тільки з вигляду такий непоказний, а пустіть його на болото! Отам він себе покаже, — помітивши, яке враження справив на мене собака, сказав хазяїн.

Підійшов до нас сусіда, привітався і питає насмішкувато:

— Чи не продаєте худобину?

— Та оце ж, як бачите. Думаю наділити товаришу, щоб було кому качок тягати, — відповів хазяїн.

Сусіда звернувся до мене:

— Ґеріть. Дякувати будете. Вправний собачка. Просто сказати, не собачка, автомобіль. Тільки на болото виведіть, він своє докаже.

Одним словом, сторгувались ми. Я придбав собі Харциза за двадцять карбованців. Вирішив я так: гроші невеликі, не сподобається мені пес, подарую комусь.

Подобалось мені ім'я мого собаки — Харциз. Колись в старовину так у нас на Україні називали розбійників та різних розбишак...

II.

Два дні я відгодовував свого Харциза. А він же страшний ненажера! До мене він зразу звик. Та за ці два дні Харциз примудрився двічі непомітно пролізти в кухню до моєї господарки і поїсти геть чисто все, що потрапило йому на очі їстивного... Це мені чимало коштувало, а головне — господарка невгамовно лаяла мого нового помічника і друга.

А на третій день вранці приїхали з Харкова мої знайомі, і ми вирушили поїздом до станції Ріпки, що біля Чернігова, а звідти двадцять кілометрів під водою, до хутора Тупичева.

Всю дорогу мої знайомі глузували з мене і з мого Харциза... Мовляв, придбав собі мисливського собачку! Його треба в дворі на цепу тримати, а з нього зробили мисливця! Родовитий пес!

А Харциз тільки кліпав очима, ніби говорив безмовно:

— Нічого, побачите, який я на роботі! Я ще вас здивую!

І таки справді — Харциз нас здивував!

III.

На хутір Тупичів ми приїхали по обіді. Забрав нас до себе жити місцевий колгоспник, мисливець Петро Шкарбун, дуже привітний, лагідний і говіркий чоловік.

Розповів нам наш господар, що дичини розплодилось на болотах сила-силенна. Особливо качок. Аби було чим стріляти. Тільки діставати важко вбиту птицю. Болота глибокі, небезпечні, великі. Впала качка туди — мов крізь землю провалилась. Без собаки, хоч і не стріляй.

— А я ось собі і помічника привів,—показав я на Харциза.

— О, це добрий собака! — скрикнув радісно Петро. — Можете спокійно стріляти, цей витягне! Це саме собачка для нашої гущавини.

Отак погомонівши і відпочивши з півгодинки, нагодував я добре Харциза, і пішли ми на болото. Мисливці народ нетерплячий.

За хутором, недалеко, врізалась у луг, а далі і в ліс, вузька глибока затока. Береги цієї затоки переходили в болото і заросли густою стіною лози, осоки, куги, очерету.

Ця затока й розтяглась кілометрів на три між двома великими болотами.

Нічого було й думати брести і затокою і широкими болотами! Ми й пішли берегом... Ледве пройшли метрів двісті, коли зривається табунок чирят — маленьких диких качок. Мій товариш вистрелив і одне чиря, зробивши легку мертву петлю, впало на середину протоки і лежить перед нашими очима.

Тут Харциз і показав свій талант! Він сам кинувся в воду. А я гордо глянув на своїх товаришів, що недавно глузували з мене всю дорогу.

Пробившись крізь хащі водяних рослин та лози, Харциз поплив по чистоводдю і взяв убиту качку! Я весь час підбадьорував його:

— Вперед, вперед, Харциз! Молодець, молодець, мій друже. Давай, давай сюди!..

Але Харциз, вхопивши в зуби качку, озирнувся на мене і поплив на другий берег протоки. Це мене здивувало і занепокоїло. Я почав гукати:

— Назад, Харциз! Сюди, до мене! Подай сюди!

Та Харциз ніби оглух, плив собі на той берег. Там знов пробився з качкою в зубах крізь зарості і вийшов на чистий, сухий горбок. На горбку обтрусився, ліг до нас передом і спокійнісінько... почав уминати качку.

Їв він, не поспішаючи, з смаком. Пір'я летіло навколо нього. На наші вигуки він навіть вухом не повів, ніби розумів, що на такій відстані, за протокою він для нас недосяжний.

Ми кликали Харциза, лаяли його. Ми пробували приманити його лагідним і ласкавим голосом... Нічого не допомагало! Тільки раз звівся Харциз на передні лапи, глянув у наш бік, махнув головою і взявся знов до свого діла.

Дуже швидко качку було з'їдено!

З'ївши качку, Харциз біг тепер поруч з нами, тільки другим берегом затоки. До нас він не насмілювався наближатись...

Пройшли ще метрів з сотню. Я вбив ще одно чирятко, і воно знов упало в воду. Харциз миттю кинувся за птицею і вчинив з цією качкою точнісенько теж саме, що й з передньою. З'їв її, не поспішаючи і не звертаючи на нас уваги.

Тепер нам стало смішно. Але це був гіркий сміх... Мої товариші покинули мене з собакою і пішли в ліс до озер. Може там можна буде щось взяти, коли не буде нашого помічника і чотириногого друга — Харциза...

Звичайно, після цього, я більше не брав Харциза з собою на полювання. Я прив'язував його на мотузку в дворі. Так він і просидів, доки ми не поїхали назад. Бо мені дуже кортіло повернути його назад господареві, що так вміло обдурив мене...

Та зробити цього мені не пощастило!

IV.

Після кількох днів не дуже щасливого полювання на хуторі Тупичеві, ми повертались тією самою дорогою на станцію Ріпки, через великий ліс. Харциз біг за возом.

Вже проїхали ми кілометрів з троє, коли ось вибігає на дорогу заєць.

Харциз кинувся за ним і давай гнати в ліс. Чуємо ми — тільки долітає здалеку тонке, люте тявкання. Так безсило волають собаки, коли ганяють бистроногого зайця. Потім і ці звуки пропали. Кудись далеко загнав зайця Харциз!

— Мабуть уже снідає свіжою заячинкою! — жартували мої товариші.

А я ще довго гукав, кликав, свистів, навіть вистрілив раз, але Харциз не повернувся... Так і поїхав я в Чернігів, потім в Харків, не побачивши більше свого собачку.

— Десь забіг твій улюблений песик! От нещастя! Як же ти тепер без нього житимеш, га? — не давали мені спокою друзі своїми в'їдливими жартами.

Вже минуло днів з дванадцять після мого повернення в Харків. Я з товаришами знов лагодились на полювання. Сиділи ми в мене і набивали патрони. Тут було кілька чоловіка, що не їздили з нами на хутір Тупичів. Звичайно, мене примусили розповісти ще раз історію з Харцизом. Ми всі сміялись довго, і я з удаваним сумом сказав:

— Ех, шкода, що немає мого друга, Харциза. Я б оце взяв його з собою! Хіба ж без такого собачки візьмеш убиту дичину?.. Що завгодно, віддав би, щоб мій дорогий Харциз був тепер тут! — розпачливо закінчив я під регіт товаришів.

Ледве я вимовив ці слова — раптом хтось голосно подзвонив біля дверей. Я кинувся туди, відчинив двері і мало не зомлів. Я не повірив своїм очам.

В кімнату увійшов якийсь дядько, а біля нього, прив'язаний на мотузку, з непорушним спокоєм стояв Харциз!

Зустріч наша була дуже зворушлива, бо я не міг ще вимовити й слова. А собака не виявив ніякої радості. Він тільки в'яло махнув хвостом і облизався, ніби хотів сказати:

— Приймайте гостя. Може там де качка є, то я її з'їм!

Дядько кинув мотузку, потім привітався і сказав:

— Ну намучився я з ним... Ви знаєте, вночі у вагоні перегриз вірьовку і потрощив ущент цілий клунок харчів однієї баби. Та зчинила такий лемент! Каже мені — плати гроші, сякий-такий! А я кажу — не стану платити, бо харчі треба класти на полицю, а не під полицю! Це кажу собака породистий і любить смачно поїсти!.. Покликали проводника, ще якогось начальника, почали мене з поїзда висаджувати. Довелось до копійочки заплатити. А там з півпуда харчів і все м'ясо та сало... Всі гроші віддав! Так ви, товаришу, замітьте це. За все треба заплатить...

— А хто ж вас послав з собакою? — спитав я тремтячим голосом.

— Як хто? — Петро Шкарбун, з хутора Тупичева. У якого ви стояли, коли приїздили оце на качок до нас. Ось і лист від нього — відповів дядько і подав мені листа. Я прочитав таке:

«Шановний товаришу Копиленко! Видать, ваш собачка заблудився в лісі, бо знову прибіг до мене в двір, коли ви вже поїхали. А я ж знаю, що значить для мисливця вірний собака! Отож насилу я підмовив цього товариша, щоб одвіз вам собаку аж у Харків... Значить ви сплатіть йому за труди та за дорогу від хутора до станції Ріпки підводою, потім до Чернігова поїздом і від Чернігова до Харкова поїздом і назад все та ж таки дорога... І харчі на нього й на собаку... Крім того, я годував собачку десять днів, а він нівроку добре їсть, це ви й самі знаєте. І клопоту було багато. За ці дні собачка ваш задушив у мене в дворі пару моїх курчат. Та поїв трійко свійських качат, теж великих, ви мабуть бачили їх у дворі! Обов'язково сплатіть за них.

Оце і все. Приїздіть до нас знову на качок із вашим собачкою. Залишаюсь у здравії і почтенії і вам того бажаю і ні пера, ні пуху вам. Петро Шкарбун».

За той час, доки я читав цього приємного листа, Харциз пішов знайомитись з моєю квартирою. І раптом я почув дикий вереск з кухні. Репетувала наша хатня робітниця Мотря.

Я прожогом кинувся в кухню і застав там таку картину — Мотря, мов навіжена кричить нібі її ріжуть, розмахує кулаками над Харцизом, а він байдужий до всього на світі, спокійнісенько наминає цілу курку, яку Мотря приготувала смажити нам на обід.

Як бачите, не дуже щастить мені з мисливськими собаками.

І все, що я оце коротенько розповів, істинна правда. У мене й зараз є свідки мого мисливського щастя з Харцизом!

Як весело влітку у лісі.

Ігор МУРАТОВ.

Малюнки

Як весело влітку у лісі!
Тоненькі берізки, мов діти,
Що в танці за руки взялися,
Сплітають зеленії віти.
За пагорбом сосни високі
Підводять колючії чола,
По стовбурах рівних — мов соки,
Збігають краплинами смоли.
Привільно маленькому Славі:
Повітря і тихе і чисте,
Розлігся собі на галяві
І слухає шелести листя.
Он там, де сосновії патли
Легенько розгойдує вітер,
По стовбуру стукають дятли,
Немов ковалі працьовиті,
А он де, відбившись від неньки,
Притиснувши вуха до спинки,
Сидить зайченятко маленьке
І нюхає свіжу травинку.
А тут, під ногами мурашка
Вовтузиться, трудиться нишком...
Ой леле! Та як же їй тяжко
Тягти цю лушпинку від шишки!
Он, писнувши, сойка пурхнула,
І одуд з болота озвався,
Лисичка з ліщини зирнула,

А зайчик за сосну сховався
І знову ні звуку немає,
І дивиться Славик угору...
— Скажіть, — він у сосо
Чому шумите, наче море?
Чому кучеряві, мов хвилі,
Зелені, буйні ваші чола?
Адже вам, я думаю, ми
Не бачити моря ніколи!
А сосни високі шепочуть
Верхів'ям своїм кучерявим:
— «Нехай тільки люди за
І ми попливем пароплавом.
Щоб ми, такі рівні, засохл
Отут серед тиші цієї!
Хіба з нас поганії щогли?
Хіба ж з нас не добрії реї?
Майстри таки прийдуть за
Зрубавши, очистять стара
І ми поплывем кораблями
У сині моря — океани!
І слухає Славик соснову
Шумливу схвильовану мов
І дивиться в небо, угору,
А бачить не небо, а море!

І от в далечінь незнайому
Пливе корабель океаном,
І сосни — це щогли на ньому,
І Славик на нім — капітаном.
А вітер рвучкий та солоний
Шумить, налітає, міцніє,
І прапор веселий, червоний
На щоглах, мов жар, багряніє!

Як весело влітку у лісі

МУРАТОВ.

Малюнки Л. СТЕЛЕЦЬКОЇ.

весело влітку у лісі!
енькі берізки, мов діти,
в танці за руки взялися,
ітають зеленії віти.
пагорбом сосни високі
водять колючії чола,
стовбурах рівних — мов соки,
ають краплинами смоли.
вільно маленькому Славі:
ітря і тихе і чисте,
лігся собі на галяві
ухає шелести листя.
там, де соснові патли
енько розгойдує вітер,
стовбуру стукають дятли,
ов ковалі працьовиті,
н де, відбившись від неньки,
тиснувши вуха до спинки,
ить зайченятко маленьке
охає свіжу травинку.
ут, під ногами мурашка
гузиться, трудиться нишком...
леле! Та як же їй тяжко
ти цю лушпинку від шишки!
писнувши, сойка пурхнула,
уд з болота озвався,
ичка з ліщини зирнула,

А зайчик за сосну сховався.
І знову ні звуку немає,
І дивиться Славик угору...
— Скажіть, — він у сосон питає, —
Чому шумите, наче море?
Чому кучеряві, мов хвилі,
Зелені, буйні ваші чола?
Адже ж вам, я думаю, милі,
Не бачити моря ніколи!
А сосни високі шепочуть
Верхів'ям своїм кучерявим:
— «Нехай тільки люди захочуть
І ми попливем пароплавом.
Щоб ми, такі рівні, засохли
Отут серед тиші цієї!
Хіба з нас погані щогли?!
Хіба ж з нас не добрії реї?!
Майстри таки прийдуть за нами,
Зрубавши, очистять старанно,
І ми попливем кораблями
У сині моря — океани!
І слухає Славик соснову
Шумливу схвильовану мову,
І дивиться в небо, угору,
А бачить не небо, а море!

І от в далечінь незнайому
Пливе корабель океаном,
І сосни — це щогли на ньому,
І Славик на нім — капітаном.
А вітер рвучкий та солоний
Шумить, налітає, міцніє,
І прапор веселий, червоний
На щоглах, мов жар, багряніє!

Оксана ІВАНЕНКО. *Малюнки В. АВЕРІНА.*

5.

— Мені набридла зима! — скаржився маленький хлопчик. — Все холодно й холодно. І коли вже весна почнеться? Коли буде тепло?

— Коли прилетять журавлі! — казали йому старші.

А там, куди злетілися всі журавлі з півночі, заходу та сходу, в далекій від нас Африці, справді завжди було тепло і сонячно, і птахи з насолодою відпочивали після важкого осіннього перельоту.

— Тут так чудесно! — казала журавочка. — Мені подобаються і фініки і кокосові горіхи, якщо знайдеш розбитий, а на полях скільки завгодно зерна дурро. Правда, я дуже злякалася, коли ми пролітали над пустинею. Ніколи не могла б жити там — самі тобі піски та піски і тільки де-не-де купки пальм. Дід казав, — це оазиси. Але ж над пустинею ми тільки пролітали і до того дуже високо, аж над хмарками. А тут, за горами, коло озер та лісів — завжди жила б тут!

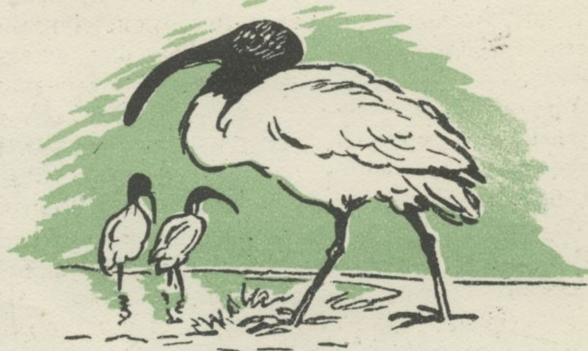
Дід-журавель чув цю розмову. Він усміхнувся і мовив.

— Що ж, гуляйте, тіштеся з того, що бачите, а потім самі зрозумієте — краще батьківщини нема нічого!

Ніде в світі не збиралось такого великого різноманітного пташиного товариства, як в зимові місяці в Африці, навколо двох рік — Білого Ніла та Голубого Ніла, які впадали в славетний Ніл.

Кого тільки не стрічав журавлик! Він не встигав кланятися направо і наліво, вітаючися з куличками, вальдшнепами, пеліканами і такою юрбою різних качок, якої він навіть на Дунайських гирлах не бачив. Журавочка більше звертала увагу на тутешніх птахів, але їх було далеко менше, ніж гостей. Журавликові здавалося, що вони навіть хазяями себе тут не почувають, хоча деякі з них, наприклад, чорні і білі, ібіси виступали просто таки врочисто. Та найсерйознішим серед усіх птахів був, звичайно, спокійний і поважний марабу. Він дуже любив усім давати поради, у нього і вигляд такий був — радника. Навіть дідові-журавлю він порадив розташуватись на піщанім острівці, що ледь виглядав посеред ріки. Між ним та берегом була досить широка і глибока смуга води. — «Щоб уночі не напав на вас леопард, — пояснив свою пораду марабу.

— Не люблю я таких спокійних та поміркованих, як ці ібіси та марабу! — зневажливо казав журавлик, — мабуть всі тутешні такі.

— Коли б ти почув папуг, ти б не казав так, — мовила журавоччина мати. — Я раз у житті заблукала і потрапила в ліс, повний папуг та мавп. Вони завжди оселяються разом! Що це було! Я в житті не забуду цього жахливого галасу, цих мавп'ячих стрибків, цієї белькотні сотень папуг. Ні, нізащо я не хотіла б потрапити туди вдруге.

Але цього було досить, щоб журавликові заманулося побачити і папуг і мавп.

— Обов'язково полетімо подивитися — запропонував він нишком журавочці.

— Що ти! — злякалася журавочка, — ми заблукаємо і відіб'ємося від своїх!

— Тут скрізь свої! — легковажно махнув крилом журавлик. — А отак тільки літати на поле, їсти та спати на косі — нічого не побачиш і нічого буде розповісти, коли повернемося додому. Якщо ти не хочеш — я покличу інших товаришів. Ти ж навіть ще не бачила крокодила!

Журавочка справді ще не бачила крокодила і, сказати щиро, не дуже й хотіла стріватися з ним. Але це зневажливе зауваження зачепило її і вона сказала:

— Ну гаразд. Тільки пізніше!

Журавлі свій час проводили дуже розмірено і впорядковано.

Тільки но сходило сонце, вони всі знімалися з місця і вже не трикутниками, а рівними ланцюгами летіли підбирати на полі зерна дурро. Годину на десяту ставало так парко, аж мама і її подруги починали скаржитися — що вони не можуть винести такої спеки, і всі поверталися на свою мілину. Попивши водички, старі журавлі спокійно дрімали, молодь чистила своє пір'ячко, а журавлики заводили безконечні розмови. Разом з нашими журавлями, правда, не змішуючись, а окремими невеличкими групами, стояли красавки — журавлі з азіатських степів. Приводу для розмов було безліч — і про домівку, і про перельотні шляхи, — адже азіатські журавлі летіли не над Чорним і Середземним морями, а над Кавказом та Малою Азією і стрівалися з нашими вже в Африці. Трохи осторонь розташовувалися чубаті африканські журавлі. В ногах у них вовтузилося безліч водяного дрібного птаства. Ні страшні африканські птахи грифи, ні хижі орли не могли напасти на них, коли це птаство було під захистом журавлів. Коли спека спадала, години після четвертої, журавлі знову летіли підгодуватися і поверталися перед заходом сонця.

Минули так і січень і лютий місяць, настав березень, і це спокійне життя вже починало набридати молоді.

Якось, коли журавлі поспішали ввечері з поля на річку напитися та спочити, наш журавлик злегка підштовхнув журавочку, і вони полетіли не на свою мілину, а до тих пальм, що темніли на обрії. Вони не розрахували, це було досить далеко, і, хоча сонце ще не зайшло, було вже пізно. Підлітаючи до пальмового лісу, вони почули неймовірний галас. Немов якісь чудесні кольористі чи то фрукти, чи то квіти, літали барвисті пістряві птахи. Журавочка тільки тихо зойкнула, вгледівши їх. Вони всі перегукувалися, переспівувалися між собою. А на гілках гойдалися, переверталися, борюкалися моторні тварини з довгими хвостами і так швидко перестрибували з пальми на пальму, наче літали.

— Мавпи! — впевнено пояснив журавлик, — безперечно, це мавпи! Тільки мені ніхто не казав, що вони вміють літати! — здивувався він.

Журавлик і журавочка нерішуче зупинилися. Невідомо, як зустрінуть їх ці летючі тварини з хвостами і ці кольористі птахи з гачкуватими дзьобами. Журавлик виставив свою праву ніжку, перев'язану стьожкою з золотими літерами, щоб показати, який він сам поважний птах. Раптом одна мавпа скочила з дерева додолу, а за нею друга, третя... Вони наближалися до розгублених журавлика і журавочки, і ті не знали, що робити. Мавпи були такі смішні, вони кривлялися, стрибали, і невідомо — може просто хотіли побавитися? А тут папуги розкричалися, як божевільні. Може вони кричали: — Здраствуйте! Здраствуйте! А може це було — Лови їх! Лови їх!

Треба знати всі пташині і звірячі мови на світі! — майнуло в голові журавлика, — а то стій так, як дурник, нічого не розуміючи. Проте, він не хотів перед журавочкою показати себе боягузом. Він підвів крила і замахав ними. О, жах! Всі мавпи замахали передніми лапами, точнісінько так, як журавлик крилами. Це налякало журавлика. Тоді він закричав своєю журавлиною мовою:

— А ну вас!

І раптом всі папуги закричали теж:

— А ну вас! А ну вас!

«Справа кепська, — подумав журавлик, —

зараз вони всі накинуться на мене і на журавочку. Що робити?».

Але зовсім несподівано всі мавпи кинулися врозтіч. Журавлик з журавочкою метнулися вбік и причаїлися за пальмою. Повз них пройшов зовсім нечутно величезний слон. Як це він, такий великий, товстий, з такими лапами, як стовпи, міг ступати так нечутно?

— Швидше додому, — ледве вимовив журавлик, — слон, мабуть, пішов пити і значить уже зовсім пізно. Марабу казав, що слон завжди пізно ходить на водопій. Бачиш, поки ми тут знайомилися з цими дурними мавпами, сонце зайшло.

— Але ти їх зовсім не злякався! Який ти сміливий! — мовила журавочка. — Я, правду сказати, думала, що нам вже прийшов кінець.

— Що ти, треба завжди знати, з ким як говорити! — сказав журавлик. — Тепер обійдемо озеро, щоб не стрівватися з слоном. А там вже близько наша коса.

Та даремно вони вирішили обійти озеро. Великий добрий слон нічого лихого їм би не зробив. Замість своєї коси вони вийшли на болото, де купався сварливий бегемот. Він ляпав по воді і хрюкав, як кабан.

— Тікаймо! — шепнула журавочка, і вони дременули навмання, поки дісталися якоїсь річки.

— Тут можуть бути крокодили! — сказала журавочка. Але на березі стояв лише маленький чибіс, та на воді щось темніло, ніби перевернутий човен. З розгону журавлик стрибнув прямо на нього. Раптом чибіс дуже підозріло подав голос, і човен захитався й підвівся під журавликом.

— Назад! Швидше! — несамовито закричала журавочка. Їй з берега видно було, що цей страшний живий човен роззявив пащу. Так, це був не човен, а сам крокодил. Зрадливий чибіс подав йому гасло тривоги. З води виринула ще страшніша паща другого крокодила. Та журавлик вже зірвався на крила і летів. Журавочка поспішала за ним. Він летів на плескіт води, думаючи, що то нарешті їхня «дача». Але плескіт був надто гучний для такої спокійної безвітряної ночі. Це вони знову з переляку повернули не в той бік! Посеред озера стояв слон і, набираючи хоботом воду, поливав себе, як з душа. Він справді був добрий, і йому шкода стало маленьких чужоземних птахів. Він жив уже багато, більше ста років, і знав усіх птахів, що жили тут і прилітали зимувати, і розумів всі пташині та звірячі мови. Він лагідно показав їм хоботом шлях до коси на білому Нілі, але порадив краще переночувати тут, коло озера. «Поки я купаюся, — мовив він, — будьте певні, ніхто не насмілиться сюди підійти». Журавлі так і зробили і, тільки коли зійшло сонце, добралися до своєї річки.

(Далі буде)

Богдан ЧАЛИЙ. Малюнки О. КОЗЮРЕНКА.

ПИРІГ

Під деревом, в просторій нірці
Жив з їжачихою їжак,
І їжачиха раз надвечір
Сказала їжакові так:
—Ти бачиш—темно. Скоро нічка
Затрубить в золотий ріжок.
Приніс би ти із саду яблук,—
Спекти я хочу пиріжок.
—Ах, люба! Я помчу, як вітер,—
Сказав їй радо чоловік,
І, заспівавши щось веселе,
Він у траві високій зник.
На гілці яблука червоні
Веселий вітер розгойдав,
А їжачок в траві високій
На них давно уже чекав.
І тільки яблука упали,
Тонкі зломивши гілочки,—
Їжак до яблук підкотився
І настромив на колючки.
З важкою ношею на спинці,
Додому він собі побіг,
І скоро в їжаковій нірці
Пекли із яблуком пиріг.

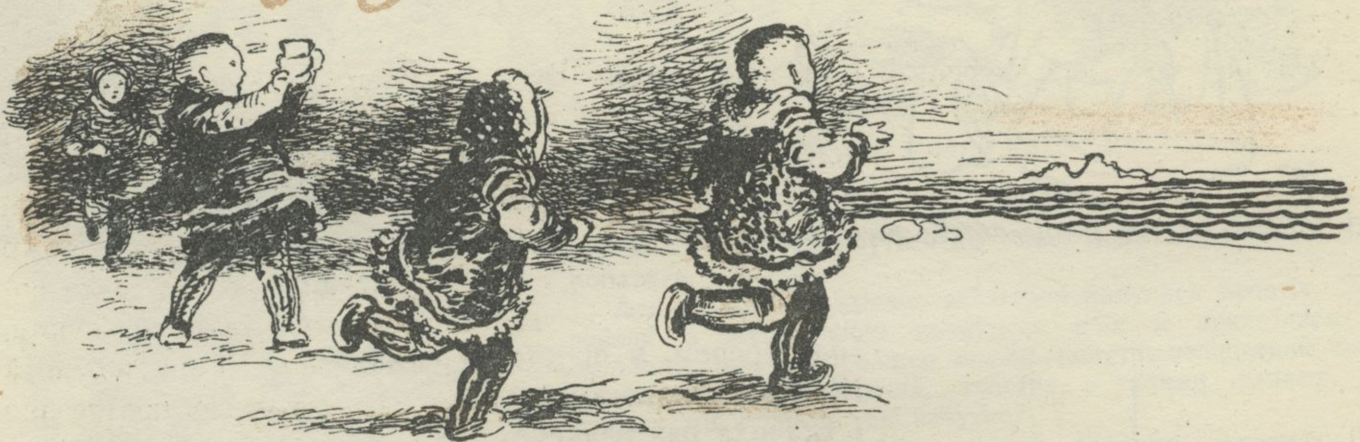

Зозуля

Ненецька казка *Малюнок М. ХУДЯКА.*

От що було.

Жила на землі бідна жінка. Було в неї четверо дітей.

Не слухалися діти матері. Бігали, гралися на снігу з ранку до вечора. Повернуться до себе в чум[1]), цілі кучугури снігу на пімах[2]) натягнуть, а матері прибирай.

Одяг промочать, а мати суши.

Тяжко було матері.

От якось улітку ловила мати рибу на річці. Важко їй було, а діти їй не допомагали.

Від життя такого, від праці тяжкої захворіла мати. Лежить вона в чумі, дітей кличе, просить:

— Дітки, води мені дайте. Пересохло у мене в горлі. Принесіть мені водички!

Не раз, не двічі просила мати.

Не йдуть діти по воду.

Старший каже:

— Я без пімів.

Другий каже:

— Я без шапки.

Третій каже:

— Я без одежі.

А четвертий і зовсім не відповідає.

Сказала тоді мати:

— Недалеко від нас річка, і без одежі можна по воду піти. Пересохло у мене в роті. Пити хочу!

Засміялися діти, з чума вибігли. Довго гуляли, у чум до матері не заглядали.

Нарешті захотів старший їсти — загляне у чум.

Дивиться він, а мати посеред чума стоїть. Стоїть і малицю[3]) одягає. І раптом малиця пір'ям вкрилася.

Бере мати дошку, на якій шкури скребуть, і дошка та хвостом пташиним робиться. Наперсток залізний дзьобом їй став. Замість рук крила виросли. Обернулася мати птицею і вилетіла з чума.

Закричав старший син:

— Брати, дивіться, дивіться, відлітає наша мати птицею!

Тут побігли діти за матір'ю, кричать їй:

— Мамо, ми тобі водички принесли!

Відповідає їм мати:

— Ку-ку, ку-ку! Пізно, пізно! Тепер усі озерні води переді мною. До вільних вод лечу я.

Біжать діти за матір'ю, кличуть її, глечик з водою простягають.

Менший синок кричить:

— Мамо, мамо! Повернися додому! Водички на! Напийся, мамо!

Відповідає мати здаля:

— Ку-ку, ку-ку, ку-ку! Пізно, синку, не повернуся я.

Так бігли за матір'ю діти багато днів і ночей, по камінні, по болотах, по купинах. Ноги собі до крові поранили. Де біжать, там червоний слід залишиться.

Назавжди кинула дітей мати-зозуля.

І з того часу не мостить собі зозуля гнізда, не вирощує сама своїх дітей.

А по тундрі з того часу червоний мох стелеться.

Переклад О. ІВАНЕНКО.

---

[1]) Чум — житло ненців, шатро, яке взимку вкривають оленячими шкурами, а влітку берестом.

[2]) Піми — м'які чоботи з оленячої шкури.

[3]) Малиця — верхній одяг ненців, його шиють з оленячих шкур.

ЛЮДИНА І ПТАШКА

Аварська казка

Малюнок М. ХУДЯКА.

Поставив один чоловік сильце і спіймав маленьку пташку. Сказала йому пташка:

— Навіщо я тобі? З'ївши мене, ти не будеш ситим. Краще я дам тобі три хороші поради: одну пораду дам у твоїх руках, а дві інші — сидячи перед тобою на кущі. Випусти мене!

Чоловік погодився.

— Пам'ятай, — сказала пташка, — ніколи не шкодуй про те, що вже минуло.

Відпустив чоловік пташку.

— Не вір ніколи тому, що перечить доброму розуму! А в мене у волі,— додала вона, — є шматок золота, завбільшки з куряче яйце. Якби ти догадався зарізати мене й дістати його, то міг би лежати, нічого не робити й бути ситим до самісінької смерті.

— Ах, проклятий день! — сказав чоловік, закусивши палець.—Який же я божевільний, який же я дурний!

Пурхнувши з куща, хотіла полетіти пташка, але чоловік закричав їй:

— Була умова, що ти даси мені три поради; третьої поради ти мені не дала!

Відповіла пташка:

— Навіщо тобі третя порада, якщо ти й двох перших не зумів прийняти? Уся ж то я менша за куряче яйце, як же може поміститися у мене у волі шматок золота, завбільшки в куряче яйце? Нехай би було й так, але навіщо ти пошкодував про те, що минуло? Хай буде це тобі третьою порадою.

Сказавши це, зникла пташка, полетівши за гори.

Переклад О. ІВАНЕНКО

М. АРТЕМЕНКО.

Малюнки ГРІ.

Крокодилова ЗУБНА ЩІТКА

Скажіть, діти, чи всі ви щодня чистите зуби? Мабуть, не всі!

А от крокодил завжди чистить свої зуби.

Так, так, живий справжній крокодил!

Він, мабуть, давно вже помітив, що невеличкий птах «Єгіпетський бігунок» любить бігати по його спині і викльовувати п'явок, які присмокталися до його луски. Це буває надзвичайно приємно. Адже сам крокодил не може одірвати огидних п'явок.

Певне одного разу крокодил вирішив, що саме «бігунок» може стати його, крокодиловою зубною щіткою. Він широко розкрив свою пащу і тримав її доти, доки жвавий «бігунок» не вскочив у неї і не виклював між крокодиловими зубами решток їжі.

І від того разу усі «єгіпетські бігунки» викльовують у всіх крокодилів п'явки з луски і рештки їжі з зубів. А в подяку за зручну їдальню «єгіпетські бігунки» завжди попереджають крокодилів, що люблять дрімати на березі річки, про небезпеку. Побачивши човна, людину чи велику тварину, ці птахи зчиняють неймовірний крик. Крокодили пробуджуються зі сну і ховаються в воду.

Я забула, діти, сказати вам, що «єгіпетські бігунки» схожі на нашого кулика, а завбільшки з нашого дрозда.

А живуть вони в Африці.

Ну, а які крокодили, — ви всі знаєте!

НА БУКСИРІ У ЧЕРЕПАХИ

Біля берегів Австралії є багато морських черепах. Ці черепахи такі великі, що на них можна їздити верхи. Але це дуже капризний „кінь", бо іноді черепаха починає поринати і тягне свого верхівця у воду.

Але, якщо примусити черепаху тримати голову над водою, вона не може пірнути і тоді тягне пливця за собою, як маленький буксир.

ВЕЛЕТЕНСЬКІ КРАБИ

А в далеко-східних морях живуть інші цікаві тварини — велетенські краби.

Є краб, що має тулуб в 2 метри в обсязі. Віддалення між його клішнями — 6 метрів.

Такий краб може легко обняти слона.

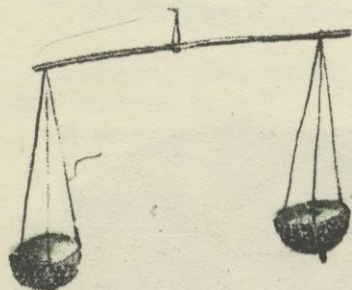

Малюнок М. ХУДЯКА

Зроби сам

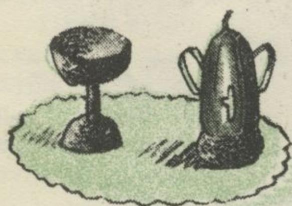

ІГРАШКИ-САМОРОБКИ

Чи знаєте ви, діти, що з шишок, жолудів, каштанів і кори дерев можна робити дуже гарні і цікаві речі, різні іграшки, кошики тощо.

Подивіться на малюнки і ви побачите, як це робиться. З шишок роблять тулуб тварини та птахів, голівки з жолудя, диких ягід або з глини, а ноги з тоненьких прутиків або сірників. Щоб зробити, наприклад, пташку, треба в шишку встромити палички — ніжки, до вузького кінця шишки приробити з палички шийку, а до неї голівку з жолудя. Дзьоб треба зробити з підрізаної хвої або з насіння соняшника, хвостик з одної-двох пір'їнок. Вийде дуже кумедна пташка. Щоб вона краще стояла, треба зробити підставку з глини. Так само можна зробити ще багато іграшок (оленя, свинку, фігурки людей, дерева тощо). З будяків теж дуже добре ліпити різноманітні іграшки: посуд, кошики, птахів та тварин. Особливо добре виходять їжачки та ведмеді.

Хороші іграшки можна зробити з соснової кори. Вона дуже м'яка і легко ріжеться ножем. Кора плаває в воді, а через це з неї добре робити човники, пароплави, рибки, качки та інші іграшки для ігор з водою.

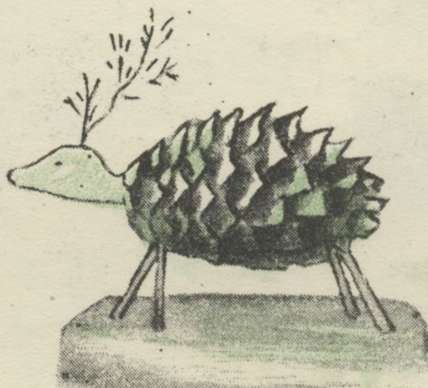

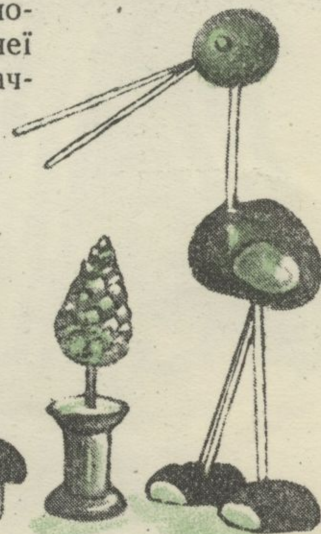

Давайте малювати!

Закінчилося навчання в школі. Настав довгожданний відпочинок. Багато з вас, діти, влітку побувають в таборах, санаторіях, колгоспах, вийдуть на прогулянку за місто, підуть в похід по рідному краю.

Ось тут юному художникові вистачить роботи. Скільки він побачить чудових дерев, кольористих квітів, метеликів, жуків!

Перед тим, як почати малювати, огляньтесь уважно навкруги. Спочатку спробуйте олівцем накидати обриси того, що ви малюєте, не звертаючи уваги на дрібниці. Після того вимальовуйте решту, слідкуючи весь час за тим, щоб не порушувати ту загальну форму, яку ви намітили.

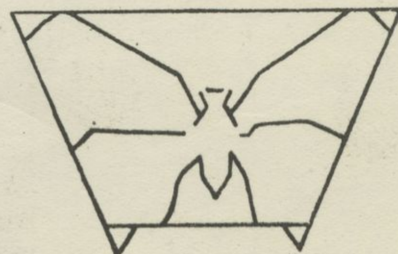
Погляньте на малюнки і ви побачите, як поступово вимальовуються квіти і метелики. Тільки після того, як загальна форма кожної квітки, метелика буде намальована, починайте внутрішню обробку малюнка. Коли малюнок олівцем буде закінчено, можна пофарбувати його.

Кожен художник повинен уміти малювати те, що він бачить — це зветься малювати з натури.

Намалюйте збір врожаю, будівництво колгоспного двору й інше.

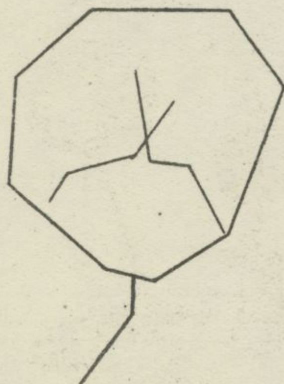
Малюнки, зроблені влітку, дуже добре використати взимку. Може ви, дивлячись на них, намалюєте свої власні картини.

В усіх походах юному художникові треба мати з собою альбом або кілька аркушів паперу, м'який чорний олівець та кілька кольорових олівців, акварельні фарби. Для фарб треба обов'язково брати пляшечку з водою та пензлик.

ВІДПОВІДІ

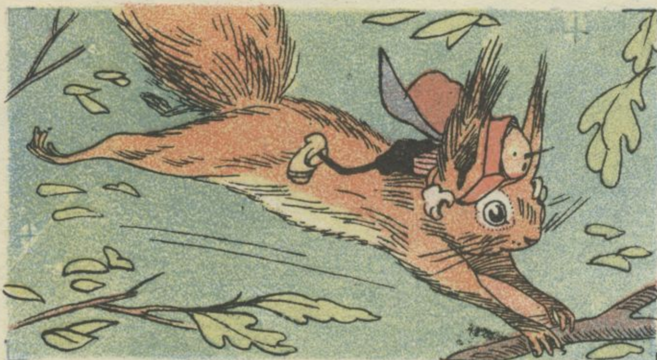
на задачі, вміщені в № [redacted] 4

1. Старий порадив дітям помінятися кіньми.
2. 4 ворони і 3 берези.
3. 4 брати і 3 сестри.

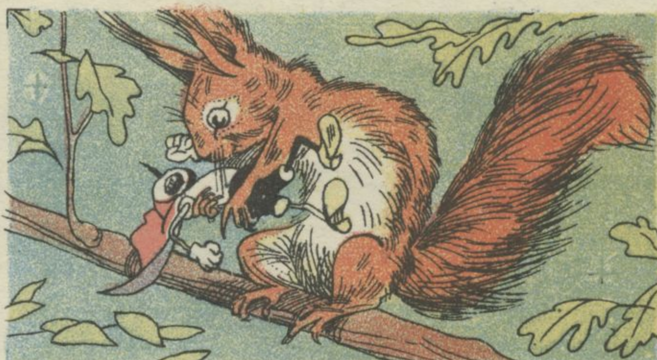
Малюнки ГРІ

ПРИГОДИ ТУТІТАМА

V.

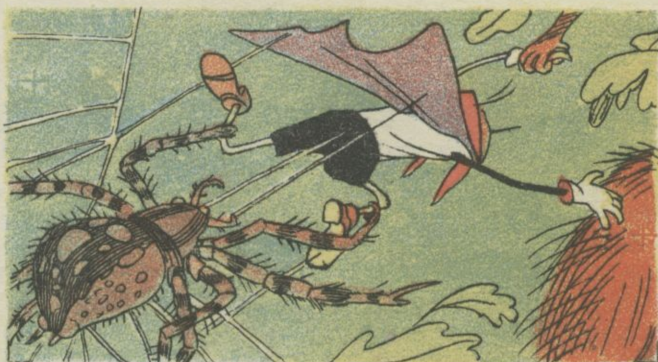
1. Ви вгадали, хто це? — Білка
Мчить зі мною у бору.
Як злетить — гадаю, з гілки,
То й кісток я не зберу.

2. — Відпусти мене, — кричу їй, —
Зараз я тобі задам!
А вона немов не чує,
Мов би я не Тутітам.

3. Ось диви! — стрибнула вгору,
Ще й підморгує мені.
Тільки що це лізе вгору?
Що за очі тут страшні?

4. Волохата чорна спина,
А із спини — вісім лап.
Розгойдалось за хвилину,
І мене у білки — хап.

5. Тільки встиг я крикнуть з люті,
Та ой, ой! — зірвався вниз.
І немов на парашуті,
Під деревами повис.

6. І чого сюди я їхав?
Чом збирався на біду?
Вишу я й міркую стиха:
— Упаду чи не впаду?

(Далі буде).

Обкладинка художника М. ХУДЯКА.

Рік видання другий. Ціна 3 крб. Видавництво ЦК КП(б)У „Радянська Україна“.

Адреса редакції: Київ, вул. Воровського 22, 4-й поверх. Підписано до друку 15/VI 1946 р. БФ 01674. Зам. 796.
Художній редактор С. А. Іпатьєва. Обсяг 3 друк. аркуші. Тираж 10.000.

Друкарня в-ва ЦК КП(б)У «Радянська Україна». Київ, Прозорівська, 59.